

В. П. Трощинський,
*доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної і гуманітарної політики,
Національна академія державного управління
при Президентові України*

В. А. Скуратівський,
*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри соціальної і гуманітарної політики,
Національна академія державного управління
при Президентові України*

СОЦІОГУМАНІТАРНІ ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

У статті на основі узагальнення низки підходів, положень і висновків за результатами дослідження співробітниками кафедри соціальної і гуманітарної політики НАДУ наукової теми «Соціогуманітарні пріоритети суспільного розвитку» (2013) з'ясовуються причини трансформації суспільних систем у напрямі їх гуманізації, загальні закономірності формування гуманістичних суспільних відносин та особливості впливу держави на цей процес у сучасному українському суспільстві; висвітлюються такі пріоритетні напрями розвитку соціогуманітарної сфери українського суспільства, як формування державотворчого потенціалу національної самосвідомості та нової моделі культурної політики держави, модернізація системи соціального захисту, застосування новітніх управлінських стратегій на ринку праці, інституціоналізація соціального діалогу в державному управлінні.

Ключові слова: соціогуманітарні пріоритети, державотворчий потенціал національної самосвідомості, культура, модернізація системи соціального захисту, ринок праці, соціальний діалог.

V. P. Troshchynskiy,

*Doctor of History, Professor,
Head of the Social and Humanitarian Policy Chair, National Academy of Public Administration,
Office of the President of Ukraine*

V. A. Skurativskiy,

Doctor of Philosophy, Professor of The Social and Humanitarian Policy Chair, National Academy of Public Administration, Office of the President of Ukraine

SOCIO-HUMANISTIC PRIORITIES OF COMMUNITY DEVELOPMENT OF UKRAINE

In the article on the basis of generalization of a number of important approaches, positions and conclusions made by the faculty of social and humanitarian policy of NAPA based on the research «Socio-humanistic priorities of community development» (2013) the reasons of transformation of the public systems in direction of their humanizing, general conformities to law of forming of humanistic public relations and feature of influence of the state on this process in modern Ukrainian society are studied. Also are illuminated such priority directions of development of socio-humanistic sphere of Ukrainian society as forming of state-creative potential of national consciousness and new state model of cultural politics, modernization of the social security system, application of the newest administrative strategies at the labor market, social dialogue institutionalization in state administration.

Key words: socio-humanistic priorities, state-creative potential of national consciousness, culture, social security system modernization, labor-market, social dialogue.

В. П. Трощинский,

*доктор исторических наук, профессор,
заведующий кафедрой социальной и гуманитарной политики,
Национальная академия государственного управления при Президенте Украины*

В. А. Скуративский,

*доктор философских наук, профессор,
профессор кафедры социальной и гуманитарной политики,
Национальная академия государственного управления при Президенте Украины*

СОЦИОГУМАНИТАРНЫЕ ПРИОРИТЕТЫ ОБЩЕСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

В статье на основе обобщения ряда подходов, положений и выводов по результатам исследования сотрудниками кафедры социальной и гуманитарной политики НАГУ научной темы «Социогуманитарные приоритеты общественного развития» (2013) выясняются причины трансформации общественных систем в направлении их гуманизации, общие закономерности формирования гуманистических общественных отношений и особенности влияния государства на этот процесс в современном украинском обществе; освещаются такие приоритетные направления развития социогуманитарной сферы украинского общества, как формирование государственно-творческого потенциала национального самосознания и новой модели культурной политики государства, модернизация системы социальной защиты, применение новейших управленческих стратегий на рынке труда, институционализация социального диалога в государственном управлении.

Ключевые слова: социогуманитарные приоритеты, государственно-творческий потенциал национального самосознания, культура, модернизация системы социальной защиты, рынок труда, социальный диалог.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України характеризується кардинальними змінами в усіх сферах суспільного життя. Завдання економічної та цивілізаційної модернізації, які стоять перед країною, можна вирішити лише шляхом випереджального розвитку соціогуманітарної сфери, що створює умови для формування духовно-ціннісного потенціалу суспільства як важливого чинника національної консолідації, мотиваційної основи суспільних перетворень. Це зумовлює необхідність розбудови дієвого та ефективного публічного управління, що базується на співпраці державних і недержавних інститутів та відіграє ключову роль у суспільному розвитку України, відповідає інтересам її громадян, сприяє підвищенню якості їх життя.

Сказаним визначається актуальність дослідження стану, проблем та тенденцій функціонування соціогуманітарної сфери українського суспільства, з'ясування пріоритетних напрямів її розвитку, вироблення і реалізації відповідної державної політики на основі партнерської співпраці державної влади та громадянського суспільства з урахуванням закономірностей європейської і глобальної інтеграції та потребує окремої уваги до означеної проблематики в процесі підготовки вищих керівних кадрів держави, які були б здатні до інноваційного мислення, використання сучасної методології управлінської діяльності, прийняття ефективних управлінських рішень.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питанням розвитку соціогуманітарної сфери в Україні присвячено досить велику кількість наукових праць. Серед дослід-

ників різних аспектів цієї проблематики слід зокрема, назвати В.Андрущенко, Н.Борецьку, В.Гошовську, І.Дзюбу, М.Жулинського, А.Колота, В.Кременя, І.Кураса, Е.Лібанову, О.Макарову, П.Надолішнього, О.Новікову, П.Петровського, В.Ткаченка, П.Шевчука та ін. Однією з останніх робіт, в якій розглядаються актуальні питання розвитку цієї сфери, стала колективна монографія «Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи» [1].

Утім, динаміка розвитку соціогуманітарної сфери настільки швидкоплинна, що виникають нові й нові проблеми, які потребують ретельного аналізу та наукового осмислення найдоцільніших шляхів їх розв'язання засобами державної політики. Це стосується як загальних питань, пов'язаних із сучасним розумінням ролі людиноцентризму в суспільному розвитку, так і конкретних аспектів соціогуманітарної політики держави.

Відтак **метою статті** є узагальнення деяких важливих, на наш погляд, підходів, положень і висновків за результатами дослідження наукової теми «Соціогуманітарні пріоритети суспільного розвитку», в розробці якої взяли участь В.Карлова, М.Кравченко, О.Петрос, П.Ситник, В.Скуративський, В.Трощинський та Н.Ярош.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Є всі підстави стверджувати, що прискорення державотворчих процесів в Україні безпосередньо залежить від оволодіння її управлінським корпусом базовими знаннями щодо наростаючого підпорядкування всіх складових сучасного суспільного розвитку держави загальноцивілізаційній тенденції гуманізації суспільного життя, перетворення людини в найвищу суспільну цінність. Смісло-

вим і функціональним ядром таких знань є історичний досвід трансформації суспільних систем у напрямі їх гуманізації, загальні закономірності формування гуманістичних суспільних відносин, особливості впливу держави на цей процес у сучасному українському суспільстві.

Важливим є той факт, що світова спільнота не лише усвідомила нагальну потребу гуманізації суспільних відносин, її неминучість як єдиної альтернативи суспільному колапсу, деструктивним процесам і занепаду в усіх сферах життєдіяльності людства, а й інтенсивно шукає шляхи практичної реалізації гуманістичної людиноцентристської ідеології. Так, ще в 2006 р. ЮНЕСКО прийняло Міжурядову програму «Інформація для всіх», у якій передбачено переорієнтацію інтенсивного та масового впровадження інформаційних і комунікаційних технологій на задоволення соціальних та духовних потреб людей, гуманізацію суспільних відносин [2]. Науково-технічний прогрес, технологічні інформаційні прориви набувають у сучасному світі чітко окресленого людиноцентрично-гуманістичного виміру. Суспільство як високоорганізована соціальна система поступово підпорядковує всю діяльність суспільних інститутів потребам повноцінної самореалізації свого базового елемента – людини.

Не стоїть осторонь цих процесів і Україна. Після здобуття державної незалежності українське суспільство розпочало реформатування внутрішніх стосунків своїх членів у руслі, з одного боку, загальнолюдських гуманістичних цінностей, а з другого – в дусі традиційних моральних цінностей українського народу [3].

Такий синтез, який не завершився належним чином до цього часу, має бути покладений в основу ідеології українського державотворення і відповідної практики реформування всього комплексу суспільних відносин у напрямі їх гармонізації та гуманізації. У свою чергу, створення конструктивної ідеології передбачає чітке визначення суспільного ідеалу, національної ідеї та стратегічної мети національного поступу.

У формуванні та результативному функціонуванні всіх цих чинників гуманізації суспільного життя провідна роль належить гуманітарній політиці держави. Саме держава повинна сприяти активізації духовного життя нації, виробленню системи базових духовних цінностей суспільства і трансформації його життєдіяльності в русло відповідних цим цінностям практичних програм гуманізації всього комплексу суспільних відносин.

У цьому контексті одним із найактуальніших завдань публічного управління та водночас одним

із пріоритетів суспільного розвитку України є створення умов для формування й повноцінного функціонування національної самосвідомості її громадян. Адже національна самосвідомість належить до найважливіших чинників формування політичної нації, стійкого розвитку політичної системи, легітиматії інститутів держави. Державотворення може бути успішним, якщо спиратиметься на сконсолідовану націю співгромадян із сформованою національною самосвідомістю, що виступає основним суб'єктом здійснюваних перетворень і чітко усвідомлює ціннісні орієнтири, ідеали державного будівництва як необхідної умови реалізації національних інтересів.

Формування власної ідентичності, розвиненої національної самосвідомості виступають необхідними умовами внутрішньої інтеграції багатонаціонального українського суспільства в єдину політичну націю, здатну протистояти численним викликам глобалізованого світу. Лише сильна, внутрішньо інтегрована нація співгромадян із відповідним рівнем національної самосвідомості зможе здійснити повномасштабну економічну, соціальну і політичну модернізацію країни. Водночас важливим залишається завершення процесу консолідації власне етнічних українців, об'єднання світового українства навколо ідеї національного відродження та гідного представлення української нації в сучасному світі [4, с. 223].

Досягнення консенсусу щодо загальнонаціональної системи базових цінностей суспільства має здійснюватися шляхом гармонійної та активної взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, різних політичних сил, наукових установ, засобів масової інформації з обов'язковим урахуванням усіх важливих пропозицій, за допомогою проведення широкого суспільного діалогу, наукових, експертно-аналітичних консультацій і дискусій із залученням максимальної кількості людей. Проведення заходів (консультацій, обговорень, громадських слухань), спрямованих на з'ясування вагомості й значущості тих чи інших цінностей для української політичної нації, досягнення взаєморозуміння в цьому питанні на загальнонаціональному рівні сприятиме формуванню ціннісної єдності суспільства, об'єднаного духовного простору української нації [5].

Пріоритетним напрямом діяльності органів державної влади щодо формування й утвердження національної самосвідомості як основи державотворення є розробка й реалізація Концепції гуманітарного розвитку України як основного орієнтира для вироблення гуманітарної політики, яка б

визначила основні напрями, завдання, цілі і пріоритети формування національної самосвідомості громадян України, зокрема:

- творення спільної історичної пам'яті українського народу засобами державної політики національної пам'яті, зорієнтованої на формування у громадян націоналістично-державницького розуміння історії;

- формування мовної єдності суспільства, що передбачає утвердження української мови як єдиної державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України (не заперечуючи визначений відповідними міжнародними і національними правовими документами статус мов етнічних меншин). Для цього доцільно: прийняти мовний закон у тій редакції, що зміцнює позиції державної української мови; затвердити нові Державну і регіональні програми щодо забезпечення функціонування та розвитку державної української мови в усіх сферах суспільного життя; запровадити систему дієвого контролю за дотриманням мовного законодавства в державі; створити належну нормативно-правову базу підтримки українськомовних засобів масової інформації, книговидання, кінематографа;

- формування єдиного інформаційно-культурного простору України, що передбачає: реалізацію цілеспрямованої державної інформаційної політики, насамперед запровадження системи суспільного теле- і радіомовлення, наповнення його програмами, зорієнтованими на формування у громадян України національної самосвідомості, державницького мислення, почуття патріотизму, сприяння утвердженню громадянського порозуміння і злагоди та створення відповідної нормативно-правової бази для цього, у першу чергу, прийняття Закону України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України»;

- упровадження нових концептуальних підходів до культурної політики України, що передбачають створення правових, економічних та організаційних умов для збереження і всебічного розвитку національної культури як важливого чинника національної самоідентифікації, зокрема прийняття Закону України «Про національний культурний продукт», спрямованого на підтримку вітчизняного виробника культурного продукту, який відповідає національним інтересам і зміцнює суверенітет держави;

- формування громадянського патріотизму в Україні, зокрема прийняття Закону України «Про патріотичне виховання громадян» та Державної програми виховання громадянського патріотизму, реалізація яких сприятиме утвердженню патріотичної самосвідомості суспільства як потуж-

ної мобілізаційної сили в становленні української політичної нації, розбудові Української держави [5, с. 361–362].

Упровадження адекватних управлінських підходів до формування й розвитку національної самосвідомості громадян відповідно до пріоритетних цілей національного поступу і розбудови держави уможливить використання органами державної влади її конструктивних можливостей у державотворенні, сприятиме утвердженню України як демократичної і правової держави, становленню громадянського суспільства, інтеграції поліетнічного суспільства в єдину політичну націю як основного суб'єкта державотворчих процесів.

На окрему увагу серед соціогуманітарних пріоритетів суспільного розвитку заслуговує культура, яка в умовах України є не лише потужним інструментом утвердження гуманістичних цінностей, а й засобом відновлення історичної пам'яті, утвердження національної самосвідомості й патріотизму, зміцнення міжнаціонального миру та злагоди. Багатосуб'єктність соціокультурної діяльності, обмеженість ресурсів, необхідних для повноцінного функціонування культурної сфери, децентралізація системи управління зумовлюють необхідність об'єднання зусиль, пошуку ефективних форм і методів співпраці державного, муніципального, приватного і некомерційного секторів у цій сфері. Особливого значення набуває формування нової моделі культурної політики, яка б ґрунтувалася на встановленні конструктивного діалогу і тісної співпраці між публічною владою і громадськістю, їх взаємодії у вирішенні питань культурного життя, що відповідає специфіці культурної сфери, особливостям її розвитку і є важливим в умовах становлення громадянського суспільства в Україні. У зв'язку з цим актуалізується проблема упровадження публічно-приватного партнерства у сфері культури України як важливого механізму підвищення ефективності культурної політики держави.

Публічно-приватне партнерство передусім є інструментом залучення додаткових інвестицій та підвищення ефективності бюджетного фінансування. Експерти виділяють низку його специфічних особливостей та основних принципів, а саме:

- участь бізнесу у державній власності і виконання функцій, які традиційно належать до сфери відповідальності публічної влади;

- партнерський характер відносин, що враховує інтереси обох сторін;

- наявність юридично оформлених угод між публічною і приватною сторонами;

- різноманіття форм довгострокових контрактів, що укладаються юридичними особами з державними та муніципальними структурами;
- розподіл ризиків і фінансової відповідальності між сторонами;
- публічна, соціальна спрямованість проекту, обов'язковим орієнтиром його реалізації є інтерес громадянина/суспільства як споживачів кінцевого продукту, одержуваного в результаті публічно-приватного партнерства;
- довгостроковість забезпечення надання послуг;
- об'єднання зусиль сторін у процесі реалізації проєктів на основі державно-приватного партнерства;
- прозорий процес реалізації проєктів [6].

На сьогодні механізми публічно-приватного партнерства у сфері культури України розвинені дуже слабо, існують лише окремі проєкти – це поодинокі випадки інвестиційних договорів на будівництво, реконструкцію або модернізацію соціально значущих об'єктів, створення туристично-рекреаційних відкритих економічних зон, програми грантової підтримки державних установ за участю некомерційних фондів. Натомість публічно-приватне партнерство в розвитку культури може реалізуватися за багатьма напрямками: від реконструкції, реставрації, будівництва та експлуатації об'єктів нерухомості до управління фондами культурних цінностей і впровадження у сфері культури інформаційних технологій.

Проте для залучення приватного сектору до реалізації державної культурної політики в Україні необхідно, на наш погляд, здійснити низку практичних заходів, а саме:

- адаптувати вітчизняне законодавство до нових умов формування і реалізації культурної політики;
- прийняти низку законодавчих актів, що регламентують спільну діяльність приватних інвесторів і держави у сфері культури;
- ухвалити концепцію розвитку культури та збереження культурної спадщини країни, в досягненні цілей якої активна роль має відводитися бізнес-співтовариству;
- зорієнтувати державні й регіональні цільові програми у сфері культури з однополюсного державного фінансування на широку участь приватного сектору в їх виконанні;
- створити умови щодо формування партнерами від культурної сфери позитивного образу бізнесмена і корпорації, які відіграють вагомий роль у культурному розвитку суспільства;
- поширити ринкові відносини на окремі сектори сфери культури.

Одним із найбільш перспективних напрямів розвитку публічно-приватного партнерства у сфері

культури мало б стати створення відповідного фонду, засновником якого могли б бути уряд або Міністерство культури України.

Таким чином, спільна участь публічної влади і приватного сектору в розвитку культурної сфери, збереженні культурної спадщини з використанням механізмів публічно-приватного партнерства сприятиме залученню необхідних інвестицій для вирішення накопичених проблем цієї сфери, забезпеченню її важливої ролі в житті суспільства.

Цілком очевидно, що паралельно із заохоченням державою пріоритетного розвитку ціннісно-культурної підсистеми українського суспільства слід докласти серйозних зусиль до оздоровлення його власне соціальної складової.

Практично за всіма найважливішими соціальними показниками світового цивілізаційного розвитку Україна продовжує перебувати на небезпечній межі. Вітчизняні науковці та практики вважають, що подолання системної кризи в Україні можливе через модернізацію суспільства. Успішна модернізація є запорукою динамічного та демократичного поступу держави. Такий стан зумовлює необхідність перегляду цілей, коригування та уточнення пріоритетів соціального розвитку, потребу формування нових, сучасних підходів до забезпечення соціальної безпеки і, насамперед, соціального захисту населення.

Нинішня система соціального захисту населення України є суперечливою та соціально несправедливою, обтяжливою для державного бюджету й неадекватною сучасним вимогам і суспільним викликам. Вона поєднує в собі як залишки радянської моделі соціального забезпечення та її патерналістські механізми, так і фрагментарні зміни, викликані переходом до ринкової економіки.

Як один із пріоритетів суспільного розвитку модернізація вітчизняної системи соціального захисту населення має виявлятися через [7]:

- застосування інновацій (реформування оплати праці та пенсійного забезпечення; створення єдиної електронної бази даних отримувачів соціальної допомоги, пільг, пенсій, соціальних послуг, а також єдиної інформаційно-аналітичної системи у сфері соціального захисту; персоніфікація та монетизація пільг; модернізація існуючих і запровадження нових видів соціальних послуг, непрямих методів оцінювання доходів громадян, які претендують на соціальну допомогу, забезпечення індивідуальної соціальної програми підтримки та супроводу виведення сім'ї зі стану нужденності; стимулювання соціальних інвестицій; модернізація соціальних служб і закладів; запровадження інклюзивного навчання в навчальних закладах та ін.);

– впровадження в практику державного управління базових принципів соціального захисту – принципу соціальної справедливості (на основі якого має здійснюватися перерозподіл доходів між різними верствами населення шляхом створення справедливої системи податків, раціоналізації соціальних трансфертів, упорядкування системи пільг, реформування пенсійної системи тощо) та принципу соціальної відповідальності держави, підприємців і громадян (реалізація в повному обсязі державних соціальних гарантій і соціальних стандартів, створення дієвих податкових механізмів, запровадження жорсткої дисципліни соціальних відрахувань; своєчасна сплата податків і соціальних внесків, підтримання гідного рівня оплати праці, створення якісних робочих місць, розвиток соціальної інфраструктури; практична реалізація трудового потенціалу в легальній економічній сфері, свідомою передачею податків і соціальних внесків на суспільні витрати тощо);

– реалізацію сукупності взаємопов'язаних управлінських рішень (оптимізація державних інститутів – структурно-функціональна зумовленість міністерств, служб, агенцій, відповідних управлінь у місцевих органах влади, соціальних служб тощо; диференційований підхід до різних категорій осіб; створення єдиної системи соціального права; здійснення ефективних і раціональних фінансово-економічних заходів; реалізація технологічних та інноваційних проектів – електронні бази отримувачів соціальної допомоги, пільг, соціальних послуг тощо; налагодження зв'язку з отримувачами послуг; підготовка кваліфікованих кадрів відповідного рівня компетентності та професіоналізму; розробка системи критеріїв та індикаторів досягнення цілей, моніторинг основних заходів модернізації);

– урахування в державній політиці умов та чинників забезпечення успішної модернізації (провідна роль у цих процесах; формування сучасної системи соціальних цінностей і модерністської системи поглядів усіх суб'єктів системи забезпечення соціальної безпеки, їх готовності до реформ; реформування політичного життя; модернізація економіки; систематичний діалог, довіра і взаємодія між державою, роботодавцями, громадськими організаціями та окремими громадянами; роз'яснювальна робота; системність заходів; оперативність здійснення проголошених заходів).

Як випливає з перерахованих вище напрямів модернізації системи соціального захисту населення в Україні, успішність її досягнення не в останню чергу залежить від розв'язання низки проблем, що склалися на вітчизняному ринку праці. Серед них можна виділити:

- високий рівень тіньової зайнятості;
- велику кількість економічно неактивного населення працездатного віку – майже 8 млн осіб (2012);
- відставання якості робочої сили від потреб сучасної економіки;
- дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили практично за всіма групами професій;
- суттєвий рівень безробіття серед молоді, який у 2012 р. становив 17,3%;
- на фоні недостатньо сприятливого інвестиційного клімату відчутно низьким залишається рівень підприємницької ініціативи громадян [8].

Нагальна потреба врегулювання ситуації на вітчизняному ринку праці вимагає застосування ефективних інструментів, до яких, зокрема, належить прийнята Міжнародною організацією праці концепція гідної праці. Вона базується на розумінні того, що робота є джерелом особистої гідності, стабільності сім'ї та злагоди в суспільстві. Внаслідок цього забезпечується економічне зростання, розширюються можливості для продуктивних робочих місць і розвитку підприємництва. Ця концепція основою консенсусу між урядами, роботодавцями, працівниками та громадянським суспільством розглядає те, що продуктивна зайнятість і гідна праця є ключовими елементами для досягнення справедливої глобалізації, скорочення бідності і забезпечення справедливого, всеосяжного і стійкого розвитку.

Реалізація концепції гідної праці в Україні на довгострокову перспективу має передбачати досягнення таких цілей [9]:

- зміцнення інституцій соціального діалогу з метою посилення їх участі в управлінні ринком праці;
- заохочення гідної праці та покращення спроможності української робочої сили щодо працевлаштування;
- удосконалення систем соціального захисту.

У контексті зазначених трьох основних цілей гідної праці, які, власне, багато в чому й мають визначити спрямованість соціальної політики в Україні, особливий акцент варто зробити на соціальному діалозі. Останній відіграє роль унікального інструменту віднаходження балансу інтересів найманих працівників, підприємців і влади на користь усього суспільства, посідає ключове місце в забезпеченні соціальної безпеки, економічного розвитку та демократичного врядування в сучасному цивілізованому світі. Саме тому інституціоналізація соціального діалогу в державному управлінні також належить до пріоритетів суспільного розвитку України.

Найбільшу свою ефективність соціальний діалог як процес визначення цілей та напрямів дер-

жавного управління у сфері соціально-трудових відносин та соціально-економічного розвитку з урахуванням інтересів працівників, роботодавців, суспільства в цілому виявив у практиці європейського врядування. В країнах ЄС соціальний діалог став дієвим механізмом сприяння поліпшенню умов праці та соціальної справедливості, передумовою соціальної безпеки й стабільності суспільного розвитку, основним каналом, через який соціальні партнери роблять свій внесок у конкурентоспроможність економіки та забезпечення високих соціальних стандартів [10, с. 99–103].

Процес запровадження соціального діалогу в систему державно-управлінських відносин в Україні сягає своїми витокami у 90-ті рр. минулого століття – з початком переходу країни до ринкової економіки. За роки незалежності соціальний діалог за формами, сферою поширення та охоплення соціальних і економічних проблем став доволі впливовим суспільним явищем. Гарантії соціального діалогу в Україні складають положення Конституції України, Кодексу законів про працю, інших законодавчих та нормативно-правових документів. У 2010 р. було прийнято рамковий Закон України «Про соціальний діалог в Україні».

Нормативно-правові документи визначили засади інституціонального оформлення вітчизняної моделі соціального діалогу, якій властива ієрархічна чотирирівнева, жорстко субординаційна структура, представлена інститутами національного, галузевого, територіального та локального рівнів, діючими на тристоронній або двосторонній основі. Вихідними для соціальних партнерів нижчого рівня є рішення, прийняті на вищих рівнях соціального діалогу.

Загалом існуюча система соціального діалогу є доволі громіздкою – вона не забезпечує бажаного ефекту щодо визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень його сторонами, які представляють інтереси працівників, роботодавців та органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування з питань формування і реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин. Найслабшою ланкою в Україні є галузевий рівень соціального діалогу та соціальний діалог на рівні підприємства, у той час як зарубіжний досвід засвідчує, що саме ця модель діалогових відносин забезпечує найвищі стандарти та гармонійне поєднання соціального (людського) й економічного розвитку (Кіпр, Данія, Фінляндія, Люксембург, Франція, Словаччина, Швеція).

Необхідність інституціоналізації соціального діалогу як пріоритету суспільного розвитку зумовлює актуальність та невідкладність таких першочергових дій держави і соціальних партнерів:

- розробки Національної Програми розвитку соціального діалогу на 2014–2024 роки;
- удосконалення правового забезпечення розвитку галузевого соціального діалогу;
- створення двосторонніх та тристоронніх органів галузевого соціального діалогу;
- упровадження сучасних (насамперед європейських) стандартів соціального діалогу в систему діалогових відносин в Україні;
- забезпечення розвитку наукових досліджень з проблем теорії і методології соціального діалогу;
- розвитку культури соціального діалогу, опанування ідей, цінностей, принципів соціального діалогу політичними діячами, державними службовцями, лідерами громадських рухів, керівниками профспілок і громадських організацій, представниками роботодавців від бізнесу та державного сектору, запровадження спеціальної освіти та підготовка відповідних фахівців.

Висновки та перспективні напрями подальших досліджень. Таким чином, соціогуманітарна складова в сучасних українських реаліях висувається на провідні позиції не лише тому, що така тенденція відображає пріоритети нинішнього загальноцивілізаційного розвитку, коли саме людський капітал розглядається як головний ресурс модернізаційної стратегії держав. Для України соціогуманітарна складова є пріоритетною ще й тому, що вона функціонально спрямована на розв'язання низки проблем, пов'язаних, зокрема, із реформуванням системи соціального захисту, покращенням ситуації на ринку праці, більш широким застосуванням діалогових форм розв'язання соціально-трудових конфліктів, тобто проблем, без позитивної програми подолання яких ми не зможемо наблизитись у своєму суспільному розвитку до західних демократичних країн. І, нарешті, розвиток соціогуманітарної складової в Україні означає пошук того загальнонаціонального компромісу стосовно історичного минулого і вироблення спільних поглядів на майбутнє, який має стати орієнтиром консолідованих зусиль усього українського суспільства.

Серед напрямів подальших досліджень зазначеної проблематики на особливу увагу, з нашого погляду, заслуговують перспективи формування в Україні єдиного соціогуманітарного простору як ідентифікаційного середовища для її громадян.

Список використаних джерел

1. Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи : навч.-наук.вид. / авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трошинський, П. К. Ситник та ін. ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трошинського. – К. ; Львів : НАДУ, 2012. – 368 с.
2. Програма ЮНЕСКО «Інформація для всіх» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : lozschool12.ucoz.ua/DomZadanie/10klass/zrazok_1.6.8.docx
3. *Петровський П. М.* Гуманітарний ресурс демократизації державного управління України: теоретико-методологічний аспект : монографія / П. М. Петровський. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – 212 с.
4. *Розпутенко І.* Гуманітарний розвиток України в умовах цивілізаційного вибору / І. Розпутенко, С. Москаленко // Вісн. НАДУ. – 2013. – № 2. – С. 216–225.
5. *Карлова В. В.* Державотворчий потенціал національної самосвідомості : монографія / В. В. Карлова. – К. : НАДУ, 2012. – 396 с.
6. Public – Private Partnerships for research and innovation: An evaluation of Australian Experience [Електронний ресурс] /P.:OECD. 2004. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/dataoecd/49/16/25718007.pdf>
7. *Кравченко М. В.* Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики: методологія та практика : монографія / М. В. Кравченко. – К. : Інформ.-аналіт. агентство, 2012. – 451 с.
8. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про зайнятість населення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : wl.cl.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=43513
9. Програма гідної праці для України на 2012–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@europe/@rogeneva/@srobudapest/documents/policy/wcms_183429.pdf
10. *Петроє О. М.* Соціальний діалог у державному управлінні: європейський досвід та українські реалії : монографія / О. М. Петроє. – К. : НАДУ, 2012. – 304 с.

References

1. Reformuvannya sotsial'noyi polityky v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Reformation of social politics in Ukraine: problems and prospects]: navch.-nauk.vyd. / avt.kol.: V.A.Skurativs'kyy, V.P.Troshchyns'kyy, P.K.Sytnyk ta in.; za zah.red.V.A.Skurativs'koho, V.P.Troshchyns'koho. – Kiev; L'viv, NADU, 2012. – 368 p.
2. Prohrama YuNESKO "Informatsiya dlya vsikh". - Rezhym dostupu: lozschool12.ucoz.ua/DomZadanie/10klass/zrazok_1.6.8.docx
3. Petrovs'kyy P.M. Humanitarnyy resurs demokratyzatsiyi derzhavnoho upravlinnya Ukrainy: teoretyko-metodolohichnyy aspekt: [Humanitarian resource of Ukraine public administration democratization: theoretically-methodologic aspect], L'viv, LRIDU NADU, 2012. – 212 p.
4. Rozputenko I., Moskalenko S. Humanitarnyy rozvytok Ukrainy v umovakh tsyvilizatsiyynoho vyboru [Visnyk NADU], 2013, vol. 2. – pp. 216-225.
5. Karlova V. V. Derzhavotvorchyy potentsial natsional'noyi samosvidomosti [State-creative potential of national consciousness], NADU, 2012. – 396 p.
6. Public – Private Partnerships for research and innovation: An evaluation of Australian Experience [Elektronnyy resurs] /P.:OECD. 2004. - Rezhym dostupu: <http://www.oecd.org/dataoecd/49/16/25718007.pdf>
7. Kravchenko M.V. Systema sotsial'noho zakhystu naselennya yak ob"yekt derzhavnoyi polityky: metodolohiya ta praktyka [Social security population system as the object of public policy: methodology and practice], Kiev, Inform.-analit.ahenstvo, 2012. – 451 p.
8. Poyasnyval'na zapyska do proektu Zakonu Ukrainy «Pro zaynyatist' naselennya». – Rezhym dostupu: wl.d.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=43513
9. Prohrama hidnoyi pratsi dlya Ukrainy na 2012-2015 roky. - Rezhym dostupu: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@europe/@ro-geneva/@srobudapest/documents/policy/wcms_183429.pdf
10. Petroye O.M. Sotsial'nyy dialoh u derzhavnomu upravlinni: yevropeys'kyy dosvid ta ukraiyins'ki realiyi [Social dialogue in public administration: European experience and Ukrainian realities], Kiev, NADU, 2012. – 304 p.